

DRAŠAR

Napsala
Tereza Nováková.

Ted' i vrásčitá tvář starého Antonína Michela se zachmuřila. "Má tu známost v Berouně, tu ouředníkou céru! Už luni po mně chtěl, abych jí psal a její panímámě. U dál sem mu po vúli — No, ta panenka semka nepríjela!" Hovořil zvolna a trhaně, a bylo znáto, že je zneponokjen a že by si svoje obavy sám chtěl vyvrátiti.

"Dobrě udála!" odvětila Johanna rázně. "Byla by tu jenom pro lidský řeči! To by měla Hledíčka radosti, ta by toho na své lavice napovídala! No, eště ste, pantáto, ve stavěném pánem vy, a já, — šak bych i byla honem vypovídala!"

"Nic se, Johanko, neboj," pravil starče náhle vyjasněně. "Zpomenul sem, že se to stanout nemůže. V našem rodě bylo kněží romádu, bratří mí dva, sestřin syn z Kameneckého mlejna, a teď kej Josef Keršner, kaplan v Kameničkách, slyšel sem o kněžský ženitbě a kněžským bezzenství hovořit dost a dost. Nás professor říká, že tady v Policii byli kněží ženati, — ale to je dávno, to snad za těch husitských válek, to se nás rod, troufám taky k evangelickým, přiznával. Ted' kom to dovolená vše nejmí, prej sou na to prísný zákony. Snad v iných zemích, — to ti nepovím."

"A dyby nás professor zrouna do těchiničk zemí se chtěl přestěhat?" zvolala Johanna přidušeně a lomila v klíně ostnatnou rukama, "dyby se chtěl přichytit výry, kterou měli naši předkové? Bratr stejně hovoří v vorodě Drašarovským, Sedlickej a Janelovým, zbrána vo řom listiny, chodí do Korový, až na ryhemburskou kancelář, — vypísoval tam svatební smlouvy prababičky, co se do Milov za Šulec podruhý vda la, — esli se tím přikladem před ků bude chtět spravovat? Neměste mu, pantáto, rejš po tomle povídali! Ale vy už vod malička ste ho k tomu ved."

Stařec sklopil oči pod vyčítavým pohledem deceřiným. Teprve po chvilce hlesl: "Dyt to špatná vše nejmí."

"Snad nejmí, a snad přecej je! Nač bych se tím blesjkala, že dědkové a báby byli jako ti helveti v Telecím, v Borové! Sou lidem pro poškleb, do svýho kostela klouný vrat a vokna se nesměl dát udělat, slejhán, že by jich ani na vesnicích netrpěli, dyby na to nebyl zákon. Šak by se vám pantáto nelišilo, dyby se nás profesor k němu dal! Naše Polička je věrně katolický město, hledíme si svých kostelů a svý štátuje, knězi tu káděj dí město první. Stejně by tu bratr neměl takovou čest, dyby knězem, paterem piaristou nebyl."

Ve svém horlení si Johanna ani nevšimala, že sedí s otcem ve světnici skoro v úplné tmě; v domě se nic nehybalo, všecky zvuky utichaly a také na náměstí, kde za dlouhého večera červenového bylo dosud jasno, umlkly život, a jen voda v kašnách slyšitelně šplouvala.

Starý Michl byl naopak povíděn, že nevá rozlobené deceři do tváře, a že zhstil se jejich vyčítavých pohledů. Ba, povídával svému "Václavkovi" o předčeři, pyšnil se rád znamenitostí rodu Drašarovsko-Janelovský. A že protata. Rozálie Češková pro četbu zakázaných knih evangelických od děkana Nepaura trestána byla, že jedlovský praděd Michl se svou manželkou k vře pod obojí se přiznával, — to bylo také znamenitostí, — alešpoň se tak zdálo Václavkovi, který rád to poslouchal a často se otce na to vytával, i když pak již paterem byl.

Neodpovídal Johanně, umlkly do cela.

"Jenom, pantáto, vo tomle mléte, až se nás professor vrátí! Zkazil ste toho dost, už do vohně vole neprilejvej! Dyž dáme na sobě znát, kerak by nás trápilo, dyby měl svůj karakter zahodit,

byvatelé pro vedro již mnoho hravají ani při otevřených oknech spáti nemohli, a když šindelové střechy praskaly a dunely, vyšlehl náhle ohň v ulici pod kostelem děkanským, vedoucí ke Kamenci Staré i Nové, právě vedle domu, náležejícího kdysi nebožce Veruně Janelové, ted' zakoupeného měšťanem Zindulkou. Do toho domku č. 36, jenž daleko nazad až k městským valům se prostíral, nastěhovala se z některé blízké vesnice před časem rodina Zárubova, k vyznání evangelicko-reformovanému se přiznávala. Sousedky napolo hádaly, napolo s určitostí tvrdily, že u Zárubů toho dne dlouho bylo, a Zárubová že ještě v nějakou krmi za ohništěm strojila, při čemž rendlík převrhla a máso vylila, které pak koníměnem jako velký plamen vyšlechl. Muži se s nimi přeli, že to spíše Zárubová že svíčkou nebo loučí do maštala a tam od slámy začuší, jak se v něstě stávalo téměř co rok.

Málo na tom sešlo, zda při vaření nebo při večerní obklidce stavěn u Zárubů chytlo, málo bylo platno, že měšťan a měšťanku Zárubovou hrozny spálili, kdykoli se naříkají před svým spáleništěm objevila aneb do rynku si vysla, že ji mládež skoro kamenovala, takže ustrašená žena z příštěšku na rychlo pod zadní baštou zbranovánem již ani vyjiti si netroufala: — nejstarší pamětníci dosvědčovali, že takového požáru nebylo oda sta let ani v Policii, ani v kterém z kolmých měst, a vzdychají dodávali, že nemohl ohň vypuknout na místě osudnějším, horším!

Byla právě naproti Zárubovým ulice Kamenecká značně zúžená, a profesorem zůstal, a oni ani dům, ani roli prodali nemusili. Johanna se brzy odstrojila, zhaslá, ale usnouti také nedovedla; zavrtávala hlavu do tvrdých, silných nadílných podušek, pot jí vystávala na čele. V tichu a smutku noční v něm slyšela s protějši radnice odbiti všecky čtvrti, vrátily se jí obavy o velikonek v myslí řeči; slyšela znovu skruhavou zvuky, Hledíčkem o těžké chorobě a blízké smrti bratrově, o reversu na živnosti vásnoucím, o malosti stavění. o Stejskalové a jejím chlapci, — konečně za ustavěném bole, nádalu se jí vše ještě hrozňejším a nesnadnějším, než za večerní rozmluvy.

Vdova Bárlová si příšla jeseč a zimu líčila černě, ale netušila, že sutečnost stokráte bude horší všecky jejich i nejtemnějších představ.

Tři týdny před příjezdem bratra professa nebylo pokojíčení dnu rynku i s kuchyňkou pro něho pečlivě připravenou, zmizej přilehlý byt nájemníkův i s chodibami a pavláčkou, i světlý, sklem přepájený krámeček, zmizela ozdobná, pěkně vykroužená lomenice se svým kulatým okénkem v rádu domu naproti radnici, zbyly holé zářené zdi, zbyla jediná klenutá světnice vedle dolní kuchyňky.

I sama řada domů zmizela: na vysoké radnici sesula se krásná, rozleněná její vížka, sesuly se krásná, rozleněná její vížka, sesuly se tympány v podstřeši i nejvyšší řada oken, a ohromné stavební tyči nyní uprostřed náměstí své černé zdi právě tak jako domy ostatní, až na dva, tři, u nichž se ohň zastavil.

Jen sloup Mariánský se svými skupinami, zlacenými vypuklinami a šípkajícími andělčíky čněl do výše, a socha Bohorodičky na něm umístěná i s hvězdou svou glorifikou triptýla se v letním slunci: při úpatí její klečeli po celý den zouflé ženy, hospodyně i starší hospodáři a výměnáři, vyzvali Matku Boží k slitování a přispěli a svolávali jejím močným prostřednictvím trest boží na ony kaří, jejichž neopatrností nebo zlostí byla Polička ve hrozné své neštěstí uvržena. Ilasitě naříkaly některé ženy, to že jim chtěla Panenka Maria ukázati, ze nemají mezi sebou trpěti těch, kteří jí zneuznávají, jí se rouhají.

V letní dusné noci z desátého na jedenáctého července 1845, kdy o-

Když jí stařec rozlobeně připomíval, že nebylo z čeho assekuraci platiti, že často nemohli sehnati ani na úroky vypůjčených peněz, a že z ostatních měšťanů také málo kdo byl pojisti: — neměla na to odpovědi a utekla výži od náho.

Stejskalová od své hospodyně slyšela za den třeba desetkráte, že tu není k ničemu, práce že nemá, že je s klukem pouze vyjídá, ač sami nemají; pastvica již si ani netroufala poslat svého chlapečka, by paní kmotřice dal "Zaplat Pánbůh" a ruku jí polibil, — jak jen mohla, šla s kravami na pastvu, malého Frantíka vzala s sebou, do večera se nevracela a pásla třeba na mezech, úhorech a pastviskách cizích. Výrostei na ni pokřikovali, zpívali oblíbený svůj popvek:

"Drašarový krávy mají malo trávy...."

ale ona raději snášela jejich výsměch, než zamračenou tvář a vtrádla slova paní kmotřinky. Klouček si leckde z pole vytáhl řepu nebo mrkev, najedl se, dal máně také, krávy napásly se zadarmo, — vždyž bylo doma o pěci tak zle, a teprve komise slibovala, že došlé zásoby mezi pohofelé měšťanstvo rozdělí! — pastvie ve své tuosti si libovala, že hospodyně proškodila není a že se jí i zachová, jen co se tato trochu uklidní.

Nezdálo se, že se to Stejskalové podaří, hospodyně byla stále neklidná, zamračena, a pastvica netušila, co jí zkrusí. Ač toliky jinými a většími starostmi stížena, obávala se Johanna stále, jak bude u nich, až se bratr profesor z Rychnova sem přestěhuje a místo v hezky upraveném svém pokojíčku bude s nimi většemi bydli ti v klenuté světnici společně. Když je navštívil, zvěděl o požáru, tu dobré si povídala, jak nevíděl dív se na Stejskalovou, jak jen téžemr v každém hovoří tak laskavě, jehož má každý rád, pastvici ani jedenkráte neoslovil. A tu s nimi ani nebydlil, přespal ony dvě noči na děkanství, které jsou kryto silným plechem, ještě se čtyřmi kamennými, opadá stojícími domy zůstalo od požáru ušetřeno.

Ani za krátké té návštěvy nevycházela Johanna z rozčilení; stále se na bratra dívala, co řekne té spoustě, zdali bude mít uznání, s nimi slitování, a vyjádří se, že na rok příští přece učiti bude, svůj pobyt v městě že odloží? Ale Josef Justin nie takového neřekl, nýbrž s určitostí oznámil, svůj zájmeno díky na první dny v srpu a znožu toužil, aby již byl vyučován zbaben, stěžuje si, že stále tříhou na prsou trpí, ba i krev vykašlává.

Když přijel, v nich ve světnici ubytovat, bylo Bárlové ještě tesknější. Nájemníka opravdu vystěhalo za stodoly za branou "sta rohradskou", poukazuje k tomu, že byly bydlili nyní starý Drašar s derou, nájemník hořejšího pokojíčku s rodinou, pastvici a chlapečem; zde však byly obě rodiny skrovou tu stravu pohorelců, zde připravovala se pice dobytku šťastně zahráněnému, — jízba byla plna páry a puchu od ohniště, těla, plna kouře a zápaču zvěnčí, se ženoucího, všichni její obyvatelé měli zapálené oči, opuchlé mýsy i zraněné tváře a ruce, všechni vzdychali, hlasitě naříkali, plakali, navzájem si vyčítali!

Nájemník a jeho žena bědovali, proč že se tohoto přenečastného domu přestěhovali, kde jak jim lidé předpovídali, nemohlo jich stihnuti než neštěstí; Johanna se takovým bezpodstatným výčítkám velice rozčílovala, namítlala, že stalo se jim, co ostatním nájemníkům v ostatních staveních, odmítala, že se o ně neprosila, že měli byt skorem zadarmo, a určitě slyšovala, že na hodinu je vystěhuje kamsi do stodoly, jakmile jen ustaně dešť, který několik dní po požáru, jistě sesilován jsa ustavičně vystupujícím kouřem, bez přestání lili se na nebláhe město, níže a drobě nadobro zdi, jichž ohň trochu ušetřil.

Otec svému vyčítala Bárlová horece, že vysokou assekuraci nedal pojistit domu; mohli by snadno stavět, vše lépe a světleji vybudovali, — kde nyní peněz naberoval?

kl velmi určitě, že jest zaujat zcela jinými starostmi. Johanna v podivném přízvuku, jímž vyslovil tyto věty, slyšela vzbouzeti se všecky svoje obavy, o něž před požárem s otcem se sdělila, a pronášla výzvu vzdoru nemohla.

Teprve, když mladý kaplan Josef Keršner, syn ovocného sestřenice koželužky, přijel z Kamencem u Svatry, aby na zdejším rovně velmi poškozený dům se podíval, zhstil se páter Justin po někud své uzavřenosť a hostestnosti, a často pobýval se společně přibuzněm, kterého již jako studenta mival rád. Johanna výtala tuto návštěvu upřímně: ubude hovorů mezi bratrem professorem, starým otcem a jí, které skoro všechny znají jako výčítky, žaloby a skoro výžvy neutěšeně končí....

Michl chodil s mladým velebníkem obyčejně podél rybníka po vleve, na jehož konci čněl dům Keršnerův, zpředu ohrožený, na zadním poměrně závalový. Bydlila v něm bývalá Aninka Sedlická dosti osaměle, a syn její stále na to pomyslel, dům ten prodali a matku, jakmile by se samostatně fary dohnala, k sobě přestěhovala.

"Ale mamince naší z Poličky se nechce," vykládal jednoho odpoledne, když s páterem Justinem ve střítmu stromu po vale se procházel. "Alespoň o vjeminku když slyšet chtěla, každý kupe na to přistoupí, aby ji světníku vyhradil, než se ke mně na nějakou tu faru přistěhuje. To abych se ted' o vystavění našeho poloviněho spáleniště staral! Do toho se zase nechce mně! A pro koho bych to stavěl?"

"V tom ti dávám zeela za pravdu, milý Josefe! Nesnadno takovou záležitost svěřit cizím; tetu Keršnerovou tomu nerozumí, toaby se do podzimu tu v městě zdržel!"

"Ze se zdržet?" divil se kaplan. "Odjedou k domeničkám, že nechce, že jen téžemr v každém hovoří tak laskavě, jehož má každý rád, pastvici ani jedenkráte neoslovil. A tu s nimi ani nebydlil, přespal ony dve noči na děkanství, které jsou kryto silným plechem, ještě se čtyřmi kamennými, opadá stojícími domy zůstalo od požáru ušetřeno.

Ani za krátké té návštěvy nevycházela Johanna z rozčilení; stále se na bratra dívala, co řekne té spoustě, zdali bude mít uznání, s nimi slitování, a vyjádří se, že na rok příští přece učiti bude, svůj pobyt v městě že odloží? Ale Josef Justin nie takového neřekl, nýbrž s určitostí oznámil, svůj zájmeno díky na první dny v srpu a znožu toužil, aby již byl vyučován zbaben, stěžuje si, že stále tříhou na prsou trpí, ba i krev vykašlává.

"Musili byste prodlati pole s dílcí stodol," podotkl kaplan.

"Pole slibil mi otec darovati, všebylo byt v nich ve světnici společně, když před požárem dal je vyměřit a hledal kupce. To bude moje dědictví, o něž jinak stejně jsem byl obzlen. Z jeho prodeje uhradil si také cestu do lázní, neboť pochyboval, že se za nynějšího stavu, ač výživu na domě svém mi zajistí, otec a sestra přispějí mi penězi hotovými. Ani toho po nich žádati nemohu, dostačí mi, když na rok budoucí úplně vyticem mi poskytnou."

"Nechtěl jsem tomu uvěřit, když mi maminka moje a sestřenice Bárlová vypravovaly, že na jednom profesoru složíte a mímo rád piaristický pobudejte!"

"Psal jsem ti již často, milý příteli, že mne úřad učitelský namáhá, že chátrám eo do zdraví. Chejli soubě větě prodloužit, musím vystřívit lázně ony uherské, které láskaři doporučují, musím změnit vzdychati, klidu požívati," vpadl Michl horlivě, vyejíruje v tónu mlaďáho přibuzného jakousi výčitku.

"To uznávám, pane bratránku, když schvaluji vám to. Ale zdál se mi lepším, když byste po užití lázní nikoli do Poličky, nýbrž do některé kolleje se vrátil. Jen si přestavte, jak se spálenisku bude v zimě a z jara živ, jakého nepohodlí užijete! Kdežto v kollegi se vám vyhoví v všem, a o výživu se starati nemusíte!"